

УДК 78.011.3:378.147:781.1

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/91-2-39>

Олена ПРУДНІКОВА,

orcid.org/0000-0003-3517-066X

кандидат педагогічних наук, доцент,
професор кафедри загального та спеціалізованого фортепіано
Національної музичної академії України імені Петра Чайковського
(Київ, Україна) Alpr044512@gmail.com

Олена ОСОКА,

orcid.org/0000-0002-1193-2570

кандидат мистецтвознавства, доцент,
в.о. професора кафедри концертмейстерства
Національної музичної академії України імені Петра Чайковського
(Київ, Україна) osokae@gmail.com

Людмила ПРУДНІКОВА,

orcid.org/0000-0002-6816-5456

Заслужений діяч мистецтв України,
професор кафедри загального та спеціалізованого фортепіано
Національної музичної академії України імені Петра Чайковського
(Київ, Україна) Lpprud46@gmail.com

СИСТЕМНИЙ РОЗВИТОК СЛУХОВИХ КОМПЕТЕНЦІЙ В КОНТЕКСТІ РОБОТИ З СИМФОНІЧНИМ РЕПЕРТУАРОМ

У статті розглянуто системний розвиток слухових компетенцій здобувачів закладів мистецької освіти у контексті їх професійної підготовки. Формування інтонаційного, тембрового та гармонічного слуху як фундаментальних елементів музикального мислення є одним з основних завдань сучасної музичної педагогіки. Висвітлено актуальні підходи до організації освітнього процесу, що ґрунтується на інтеграції слухової аналітики, практичного інтонування та роботи з симфонічним і фортепіанним репертуаром, забезпечуючи розвиток тембрового сприйняття, формоутворення та гармонічної чутливості майбутніх музикантів і викладачів. Об'єктом дослідження є навчальні практики в роботі із симфонічним репертуаром, під час яких відбувається формування професійних слухових компетенцій у здобувачів освіти. Предметом дослідження є методи цілеспрямованого розвитку слуху на основі аналізу музичного матеріалу, що охоплює темброву палітру симфонічних творів, інтонаційні зразки мелодики та ладогармонічні структури. Для досягнення поставленої мети було застосовано комплекс теоретичних і емпіричних методів дослідження, зокрема аналіз наукової літератури з музичної дидактики; спостереження за освітнім процесом у мистецьких закладах вищої освіти; порівняльний аналіз підходів до розвитку слухових умінь у межах різних освітніх програм. Досліджено, як інтеграція слухового аналізу з практичним активним слуханням симфонічного репертуару сприяє розумінню здобувачами освіти формоутворювальних принципів, тембрових властивостей інструментів та інтонаційної логіки мелодичного руху. З'ясовано, що поєднання теоретичних знань із практикою активного слухання формує стійкі слухові уявлення, що є необхідними для якісної виконавської, ансамблевої та майбутньої освітньої діяльності. Зроблено висновок, що цілеспрямоване застосування слухової аналітики у навчальному процесі сприяє розвитку гнучкого, критичного та інтерпретаційного мислення професійного музиканта, здатного творчо осмислювати драматургію симфонічного твору з урахуванням його стилістичних і виразових особливостей.

Ключові слова: слухові компетенції, інтонаційний слух, тембральне сприйняття, симфонічний репертуар, музична форма, гармонічна структура, музична педагогіка, вища мистецька освіта.

Olena PRUDNIKOVA,
 orcid.org/0000-0003-3517-066X
 PhD, Associate Professor;
 Professor at the Department of General and Specialized Piano
 Ukrainian National Tchaikovsky Academy of Music
 (Kyiv, Ukraine) Alpr044512@gmail.com

Olena OSOKA,
 orcid.org/0000-0002-1193-2570
 PhD, Associate Professor;
 Acting Professor at the Department of Piano Accompaniment
 Ukrainian National Tchaikovsky Academy of Music
 (Kyiv, Ukraine) osokae@gmail.com

Liudmyla PRUDNIKOVA,
 orcid.org/0000-0002-6816-5456
 Honored Artist of Ukraine,
 Professor at the Department of General and Specialized Piano
 Ukrainian National Tchaikovsky Academy of Music
 (Kyiv, Ukraine) Lpprud46@gmail.com

SYSTEMATIC DEVELOPMENT OF LISTENING SKILLS IN THE CONTEXT OF WORKING WITH SYMPHONIC REPERTOIRE

The article discusses the systematic development of auditory skills in students of art specialties in the context of professional training in higher education institutions. The importance of intonational, timbral, and harmonic hearing as fundamental components of musical thinking, the formation of which is a key task of modern music pedagogy, is determined. The study highlights current approaches to organizing the educational process, based on the integration of auditory analysis, practical intonation, and work with symphonic and piano repertoire, which foster the development of timbral perception, sense of musical form, and harmonic sensitivity in future musicians and educators. The object of the research is the educational practices in working with symphonic repertoire, during which the professional listening skills of students are developed. The subject of the research is a methodology for the targeted development of hearing based on analytical work with musical material covering the timbral palette of symphonic works, intonational models of melody, and tonal-harmonic structures. To achieve this goal, a set of theoretical and empirical methods was used, including analysis of Ukrainian-language scientific literature on music didactics, methods of observing the educational process in art higher education institutions, and comparison of approaches to hearing development within different educational programs. The study examined how the integration of auditory analysis with practical active listening to symphonic repertoire contributes to students' awareness of formative principles, timbral characteristics of instruments, and the intonational logic of melodic movement. It was established that the combination of theoretical knowledge with active listening practice ensures the formation of stable auditory perceptions, which are essential for high-quality performance, ensemble playing, and future teaching activities. The study concludes that the systematic implementation of auditory analysis contributes to the formation of flexible, critical, and interpretive thinking of the professional musician, capable of creatively engaging with the dramaturgy of the symphonic text in the broad context of its stylistic and expressive features.

Key words: listening skills, intonational hearing, timbral perception, symphonic repertoire, musical form, harmonic structure, music pedagogy, higher arts education.

Постановка проблеми. Сучасна музична освіта перебуває на етапі переосмислення методології підготовки виконавців, викладачів і концертмейстерів. Зміни в стандартах, посилення міждисциплінарного підходу та орієнтація на практичне застосування знань зумовлюють оновлення підходів до розвитку музикального слуху як ключового елемента професійної компетентності. Особливої важливості набуває системне вдосконалення інтонаційного, тембрового та гармонічного слуху, яке визначає можливість глибинного аналізу, художньої інтерпретації та чуттєвого сприйняття музичних явищ.

Сучасні музично-освітні парадигми повинні передбачати впровадження адаптивних стратегій слухового розвитку, які ведуть до переосмислення ролі цих компетенцій як важливого елемента мислення.

Також, потрібно враховувати актуальні виклики сьогодення, такі як інтенсифікація навчального процесу й цифровізація.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема системного розвитку слухових компетенцій у контексті професійної музичної освіти привертає дедалі більшу увагу дослідників, що пов'язано з підвищеними вимогами до аналітич-

ного, інтонаційного та тембрового сприйняття музики в умовах зростання художньої та стилістичної складності сучасного виконавського репертуару. Зокрема, В. Буцяк (Буцяк, 2022) досліджує розвиток поліфонічного слуху хормейстерів у процесі фортепіанної підготовки, акцентуючи на важливості цілеспрямованого формування слухових навичок під час роботи з фактурно складним музичним матеріалом. Це сприяє фаховому становленню майбутніх диригентів та підвищенню рівня їхнього аналітичного мислення. Методику формування тембрового слуху майбутніх учителів музики в процесі інструментального навчання аналізує П. Сіює (Сіює, 2021), наголошуючи на важливості спеціалізованих вправ та педагогічних підходів, що сприяють розвитку чутливості до тембрових особливостей музичних інструментів і покращенню слухового сприйняття здобувачів освіти в процесі професійної підготовки. Формування поліфонічного слуху в майбутніх учителів музичного мистецтва досліджують Б. Брилін та В. Черкасов (Брилін, Черкасов, 2025). Науковці наголошують на значенні аксіологічного підходу в розвитку слухових навичок та музичної чутливості здобувачів під час інструментальної підготовки. Важливість формування навичок слухового самоконтролю у вокальній підготовці майбутніх артистів-вокалістів як способу підвищення якості виконавської техніки та артистизму висвітлюють О. Процишина та С. Леонтієва (Процишина, Леонтієва, 2024). На зв'язку між розвитком музичного слуху та професійною підготовкою майбутніх музикантів акцентує В. Симонян (Симонян, 2024), підкреслюючи, що слухове навчання здобувачів освіти за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво» є невіддільною частиною формування виконавчо-педагогічної майстерності. Саме цей компонент забезпечує цілісне професійне становлення та створює умови для творчого самовираження в межах освітнього процесу. Критерії та показники рівнів сформованості слухового самоконтролю в майбутніх викладачів мистецьких шкіл під час занять з інструментального ансамблю визначає Г. Ісаєнко (Ісаєнко, 2024), акцентуючи на важливості цих навичок для становлення музичної самостійності та виконавської компетентності. Розвиток навичок слухового самоконтролю майбутніх учителів музичного мистецтва на заняттях із додаткового музичного інструменту як важливої психолого-педагогічної проблеми, що поєднує теоретичні аспекти з практичними підходами до формування музичної самосвідомості та виконавської культури, розглядають Л. Бондаренко та Г. Ляцова (Бондаренко, Ляцова, 2021).

На розвитку тембро-динамічного слуху майбутніх учителів музики під час виконавсько-інтерпретаторської практики в класі фортепіано акцентує М. Цзе (Цзе, 2021), досліджуючи дієві методики формування чутливості до тембрових і динамічних особливостей музичного твору як підґрунтя професійної майстерності. Поліфонічний слух майбутніх учителів музики як цілісне професійне явище аналізує Ч. Сіньюй (Сіньюй, 2024), наголошуючи на його структурі, змістових характеристиках та ролі у формуванні здатності до осмисленого сприйняття й інтерпретації багатоголосої музики. Формування музичного слуху в межах фортепіанної підготовки, що розглядається як важлива умова розвитку інтерпретаторських та педагогічних здібностей майбутнього вчителя музичного мистецтва, досліджує Т. Гризоглазова (Гризоглазова, 2025).

Попри значну кількість досліджень, методичне обґрунтування розвитку слухових компетенцій під час вивчення симфонічного репертуару зі складною фактурою, багатою тембровою палітрою та формотворчою логікою залишається недостатньо вивченим. Системний підхід до інтеграції слухової аналітики, гармонійного аналізу, інтонаційної рефлексії й практичного музикування в мистецькій освіті поки що має фрагментарний характер. Особливу увагу варто приділити ролі слухового досвіду в підготовці піаністів і концертмейстерів, особливо в роботі з фортепіанним та оркестровим матеріалом.

Запропонована концепція розвитку слухових компетенцій на основі симфонічного репертуару частково заповнює цю методичну прогалину. Дослідження обґрунтовує необхідність поєднання слухових практик з аналітичним і виконавським підходами та визначає умови для їхньої ефективної професійної реалізації. Ці підходи сприяють формуванню гнучкого слухового мислення для глибшого розуміння музичної форми, фактури та стилістики опрацьованих творів.

Мета статті – проаналізувати етапи та закономірності системного розвитку слухових компетенцій у професійній музичній підготовці в закладах вищої освіти, схарактеризувати взаємозв'язок між гармонічним, тембровим і формотворчим слухом, а також окреслити певні освітні стратегії для цілісного формування музичного сприйняття майбутніх фахівців.

Завдання роботи:

1) окреслити теоретичні засади та виокремити основні види музичного слуху (мелодійний, гармонічний, поліфонічний, тембровий, внутрішній) як фундаментальні компоненти слухових компе-

тенцій у професійній підготовці здобувачів мистецької освіти;

2) проаналізувати потенціал симфонічного репертуару як ефективного інструменту розвитку слухових компетенцій та формування музичного мислення;

3) обґрунтувати методичний комплекс, який забезпечує системний і цілісний розвиток слухових компетенцій у процесі роботи з оркестровим матеріалом.

Виклад основного матеріалу. Розвиток слухових компетенцій здобувачів закладів вищої мистецької освіти є не факультативним або додатковим компонентом, а системотворчим чинником, що визначає якість виконавчої, аналітичної та педагогічної діяльності майбутнього фахівця. Музичний слух – це інтегративна здатність сприймати, уявляти та відтворювати музичні звуки й структури за висотними, тембро-динамічними, гармонічними ознаками, що забезпечує інтонаційну точність, інтерпретаційне осмислення виконання музичних творів (Гризоглазова, 2025: 4).

Формування слухових компетенцій у системі вищої мистецької освіти посідає провідне місце в професійній підготовці, оскільки від ступеня їх розвитку залежить результативність виконавської (соліст-соліст-інструменталіст, артист ансамблю, концертмейстер) й викладацької практики. У цьому контексті важливе значення має цілісна й послідовна методика формування слухових компетенцій, яка охоплює основні компоненти музичного сприйняття: мелодичний, тембровий, гармонічний, поліфонічний і внутрішній слух.

Мелодичний слух виявляється в здатності сприймати мелодію, усвідомлювати її характер, інтонаційні особливості, жанрово-стилістичну природу та відтворювати її художню якість у музичному виконанні. Цей різновид музичного слуху тісно пов'язаний з інтонуванням, від якого залежить змістовність виконання, що є передумовою розвитку інтонаційно-мелодичного слуху (Гризоглазова, 2025: 4).

Гармонічний слух, що передбачає здатність сприймати ладогармонічні структури, їхню послідовність та взаємозв'язки, відіграє важливу роль у розумінні гармонічної тканини твору. Для його розвитку здобувачі освіти мають систематично поєднувати голоси хорових або оркестрових партій, виконувати мелодію без акомпанементу з внутрішнім уявленням гармонічного підґрунтя, а також проводити гармонічний аналіз у повільному темпі за фортепіано (Симонян, 2024: 130).

Поліфонічний слух – це вміння одночасно сприймати, розрізняти та усвідомлювати кілька

незалежних музичальних голосів, зберігаючи їхню унікальну структуру та виразність кожного голосу, а також розуміти їхню взаємодію в межах єдиного музичного твору. У репертуарі піаніста поліфонія посідає особливе місце (Гризоглазова, 2025: 5).

Ще одним різновидом музичального слуху є внутрішній слух, який полягає в здатності уявляти звуки та музичні образи без їхнього реального відтворення. Це дає музиканту змогу ментально відтворювати, аналізувати та інтерпретувати музику, працюючи з інтервалами, акордами, мелодіями, гармоніями, а також оперувати динамікою, тембром і драматургією твору.

У процесі формування музично-виконавської майстерності основним завданням є розвиток слухових компетенцій як складної інтегративної системи, що охоплює аналітичне, інтонаційно-слухове, теоретико-когнітивне, педагогічне, рефлексивне та естетичне сприймання музики.

Особливе значення має здатність здобувача освіти усвідомлено аналізувати звучання, розпізнавати музичні структури, інтерпретувати художні образи, адаптувати слухову увагу до стилістичних особливостей твору, а також здійснювати рефлексію щодо власного виконання.

Одним із компонентів слухових компетенцій є темброве сприйняття, яке сприяє розвитку уяви, внутрішнього слуху та глибшому розумінню музичної драматургії. Проте в межах симфонічного репертуару воно має розглядатися не як самоціль, а як інструмент в ширшій системі слухових навичок, що охоплюють розпізнавання форм, гармонії, ритмічних структур, стилістичних ознак та динамічних відтінків.

Програмний симфонізм, зокрема твори Л. ван Бетховена, Г. Берліоза, Ф. Ліста, Г. Малера, Р. Штрауса, а також українських композиторів М. Лисенка, М. Колачевського, С. Людкевича, Ф. Якименка, відкриває світ тембрових перетворень, де тембр стає носієм художньої динаміки. Особливо важливо розвивати тембровий слух при роботі з симфонічними творами Л. Ревуцького, Б. Лятошинського, М. Дремлюги, І. Карабиця, М. Скорика, Л. Колодуба, В. Сильвестрова, О. Безбородька які використовують унікальні темброві ефекти, збагачуючи інструментальний колорит. Темброва модуляція, або зміна кольору звучання, часто відображає композиційну логіку й розкриває глибинні сенси, недоступні мелодико-гармонічному аналізу.

Системний підхід до розвитку слухових компетенцій передбачає цілісну методичну стратегію, що містить як аудіальне тренування, так і аналі-

тичну діяльність із партитурою, стилістичне зіставлення, інтерпретаційний аналіз. Важливим є також поетапний розвиток слухових компетенцій: від локального (розпізнавання окремих інструментів; виявлення тембрових ефектів; аналіз особливостей звучання, таких як яскравість, темність, динаміка; виокремлення відмінностей у колористичному забарвленні між інструментами та ансамблями) до глобального рівня (аналіз динамічних трансформацій; осмислення драматургії всього симфонічного твору). Водночас здобувач мистецької освіти поступово набуває вміння не лише «чути», а й «розуміти почуте», трансформуючи слухові враження в поняттєвий, структурований досвід. Таким чином, формування слухових компетенцій відбувається через послідовні етапи, що поступово ускладнюють завдання й сприяють розвитку глибокого аналітичного сприйняття симфонічного твору.

Розвиток слухових компетенцій в освітньому процесі передбачає міждисциплінарну взаємодію, яка об'єднує знання з гармонії, оркестровки, музичної форми та музичної літератури. Водночас, при аналізі творів важливо враховувати естетичні та культурологічні засади. У цьому контексті показовим є філософізм симфоній А. Брукнера, у яких звук постає як метафізичне явище, або феномен трансцендентності у симфоніях Г. Малера, які сам автор трактував як відтворення світобудови. Доречним у сучасному дискурсі стає звернення

до символізму та актуалізації національного контексту в симфонічній творчості багатьох українських композиторів, серед яких Б. Лятошинський, М. Скорик, М. Дремлюга, І. Карабиць, В. Зубрицький, О. Безбородько. Їхні твори демонструють не лише індивідуальні стилістичні пошуки, а й прагнення осмислити українську ідентичність крізь призму симфонічного звукового образу.

Такий підхід розвиває здатність не лише сприймати музику, а й мислити нею як складною системою знаків. Це створює підґрунтя для застосування методів розвитку слухових компетенцій: словесних описів, образних асоціацій, прослуховування оркестрових творів, ансамблевої гри, конкретизації художніх вимог до звучання та практичного опанування тембрального кольору через різні види туше й прийомів гри.

Варто наголосити, що розвиток слухових компетенцій є не лише професійним інструментом музиканта, а й невіддільною частиною педагогічної підготовки. Під час роботи з симфонічним твором потрібно формувати в здобувачів цілісне та багатофункціональне оркестрове слухання, яке охоплює різноманітні види характеристик.

У цьому аспекті формування слухових компетенцій розглядається як важливий елемент професійної музичної освіти, що включає комплекс функцій, методів і засобів їх цілеспрямованого розвитку. Узагальнені дані подано в таблиці 1.

Таблиця 1

Комплекс методів формування слухових компетенцій в процесі роботи над симфонічними творами

Слухові компетенції	Функціональне призначення слухових компетенцій	Методи формування слухових компетенцій
Інтонаційно-слухова (розпізнавання тембрових характеристик у симфонічному звучанні)	Забезпечує точне розпізнавання та відтворення звукової барви	Темброве сольфеджіо, слухові вправи
Аналітична (осмислення структури та драматургії симфонічного твору)	Сприяє розумінню тембрової структури в драматургії симфонічного твору	Аналіз партитур, порівняння виконання
Теоретико-когнітивна (інтеграція музично-теоретичних знань у слуховий аналіз)	Інтегрує знання з оркестровки, гармонії, форми в слуховий аналіз	Робота з оркестровками, стилістичний розбір
Естетична (оцінка художньої доцільності та емоційної виразності тембру)	Розвиває чутливість до емоційно виразного значення тембру оркестрових інструментів	Слухання оркестрових творів, образне моделювання
Виконавська (керування тембром через туше, артикуляцію, педалізацію)	Формує контроль над тембровими барвами в грі, зокрема фортепіанному туше	Практичні вправи, варіювання тембру в інтерпретації
Педагогічна (методичне формування чутливості в здобувачів)	Дає змогу передавати слуховий досвід здобувачам, формувати темброву чутливість	Метод конкретизації, образно-словесні пояснення
Рефлексивна (усвідомлений аналіз власного звучання та відповідне коригування інтерпретаційних рішень)	Поглиблює усвідомлення якості власного звучання, сприяє самокорекції	Аудіозаписи, самоаналіз, слуховий самоконтроль

Джерело: власна розробка авторів.

Отже, ефективне формування слухових компетенцій потребує поєднання аналітичного мислення, практичного досвіду та рефлексії. Комплексний підхід до навчання забезпечує здатність здобувача адаптуватися до різних музичних контекстів, розвивати інтерпретаційні навички та вдосконалювати власне звучання. Важливо формувати індивідуальну освітню траєкторію, використовуючи різножанровий фортепіанний репертуар, партитури, багатоголосне сольфеджіо, ансамблі та акомпанементи (Буцяк, 2022: 7). Методи глибокого засвоєння, зокрема фрагментарне виконання для зосередження на окремих елементах, тренувальний метод для формування навичок і розвитку самоконтролю, сприяють ефективності. Слуховий самоконтроль є важливим для усвідомленої інтерпретації та корекції помилок. Для активізації внутрішнього слуху застосовують гру без інструменту, транспонування, повільне виконання, читання з аркуша та уявне вивчення твору. Повторне програвання також сприяє вдосконаленню виконавської майстерності й інтерпретації (Симонян, 2024: 137).

Поряд із класичними методиками дедалі популярнішими стають цифрові платформи для розвитку музичного слуху дистанційно. Програма EarMaster пропонує вправи для тренування інтервалів, ладів, ритмів і мелодійного диктанту, доступна онлайн та як додаток. Tenuto – мобільний додаток і вебплатформа для розвитку слуху й музично-теоретичних знань, зокрема ідентифікації акордів і тональностей. Teoria.com надає слухові вправи, нотні диктанти й гармонічний аналіз. SoundGym використовує ігровий підхід для розвитку слуху, аудіоаналізу й ритміки. Solfege і Ear Training інтегровані в онлайн-курси на Coursera, edX та інших платформах, розширюючи можливості самостійного вдосконалення слухових навичок.

Висновки. Отже, можемо констатувати, що розвиток слухових компетенцій у здобувачів мис-

тецьких спеціальностей є системним процесом і важливим чинником формування професійної майстерності. Теоретичною основою цього процесу є виокремлення основних видів музичного слуху – мелодійного, гармонічного, поліфонічного, тембрового та внутрішнього, які є фундаментальними компонентами слухових компетенцій у професійній підготовці. Кожен із цих видів слуху виконує специфічну роль у формуванні цілісного музичного мислення та забезпечує глибоке сприйняття музичного твору.

Аналіз потенціалу симфонічного репертуару дає змогу стверджувати, що він є ефективним інструментом розвитку слухових компетенцій і формування музичного мислення. Оркестрові твори, завдяки своїй багатшаровості, структурній складності та тембровому різноманіттю, сприяють розвитку різних видів слуху – від ритмічного і мелодійного до поліфонічного та внутрішнього. Робота з симфонічним репертуаром стимулює розширення слухового досвіду, розвиток інтерпретаційної інтуїції, глибше розуміння композиційної логіки та формування здатності до емоційного співпереживання.

Важливе значення в освітньому процесі має методичне забезпечення, яке гарантує системний і цілісний розвиток слухових компетенцій під час роботи з оркестровим матеріалом. Поєднання слухового аналізу, інтонаційного розбору, рефлексивних і стилістичних завдань, роботи з внутрішнім слухом та активного залучення до оркестрової практики створює умови для формування гнучкого слухового мислення, яке дозволяє здобувачу освіти адаптуватися до різних художніх контекстів, стилів, жанрів і виконавських завдань.

Перспективи подальших досліджень полягають у розробленні адаптивних методик формування тембрового слуху, вивченні ефективності слухового аналізу та розвитку міждисциплінарного підходу, що поєднує музикознавчі, педагогічні й психоакустичні аспекти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бондаренко Л., Ляцова Г. Розвиток навичок слухового самоконтролю майбутнього вчителя музичного мистецтва на заняттях з додаткового музичного інструменту як психолого-педагогічна проблема. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2021. № 37. С. 224–230. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/37-2-33>
2. Брилін Б., Черкасов В. Аксиологічний підхід до формування поліфонічного слуху майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі інструментальної підготовки. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. 2025. № 11. С. 8–13. DOI: https://doi.org/10.59694/ped_sciences.2025.11.008
3. Буцяк І. Розвиток поліфонічного слуху хормейстерів у процесі фортепіанної підготовки. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і заочноосвітній школах*. 2022. № 82. С. 160–163. DOI: <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2022.82.28>
4. Гризоголазова Т. Розвиток музичного слуху в контексті фортепіанної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва. *Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова. Серія 14. Теорія і методика мистецької освіти*. 2025. № 33. С. 3–9. DOI: <https://doi.org/10.31392/UDU-nc-series14-2025-33-01>
5. Ільїн А., Осока О. Оперні твори у системі професійного виховання піаніста-концертмейстера (на прикладі опери Ю. Мейтуса «Украдене щастя»). *Музичне мистецтво і культура*. 2022. № 1(33). С. 264–275. DOI: <https://doi.org/10.31723/2524-0447-2021-33-1-22>

6. Ісаєнко Г. Критерії та показники рівнів сформованості навичок слухового самоконтролю майбутнього викладача мистецької школи на заняттях з інструментального ансамблю. *Соціальна педагогіка: теорія та практика*. 2024. № 2. С. 113–118. DOI: <https://doi.org/10.12958/1817-3764-2024-2-113-118>
7. Ісаєнко Г. Слуховий самоконтроль у підготовці майбутнього вчителя музичного мистецтва на заняттях з інструментального ансамблю. *Музичне мистецтво в освітологічному дискурсі*. 2023. № 7. С. 44–51. DOI: <https://doi.org/10.28925/2518-766X.2022.78>
8. Локарева Ю. Методичні аспекти музично-теоретичної підготовки майбутніх вчителів у закладах вищої освіти. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. 2021. № 192 (1). С. 102–106. DOI: <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2021-1-192-102-106>
9. Процишина О., Леонтієва С. Розвиток навичок слухового самоконтролю як важлива складова вокальної підготовки майбутніх артистів-вокалістів. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2024. № 2 (74). С. 333–338. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/74-2-53>
10. Симонян В. Формування розвитку музичного слуху у процесі виконавсько-педагогічної майстерності здобувачів вищої освіти зі спеціальності 025 Музичне мистецтво. *Освіта і наука*. 2024. № 2 (37). С. 128–138. URL: <http://dspace.msu.edu.ua:8080/jspui/handle/123456789/12441> (дата звернення: 29.07.2025).
11. Сіньюй Ч. Сутність та структура поліфонічного слуху майбутніх учителів музики. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 14: Теорія і методика мистецької освіти*. 2024. № 32. С. 98–105. DOI: <https://doi.org/10.31392/udu-nc.series14.2024.32.13>
12. Сіює П. Методика формування тембрового слуху майбутніх учителів музики у процесі інструментального навчання: дис. ... доктора філософії в галузі знань 01 Освіта за спеціальністю 014 Середня освіта (музичне мистецтво). Київ, 2021. 216 с. URL: https://npu.edu.ua/images/file/vidil_aspirant/Doctor_filosofii/Diser/Dis_Pen.pdf (дата звернення: 29.07.2025).
13. Тормахова В. Інноваційні підходи у викладанні сольфеджіо для джазових та естрадних музикантів. *Слобожанські мистецькі студії*. 2025. № 1. С. 120–125. DOI: <https://doi.org/10.32782/art/2025.1.22>
14. Цзе М. Тембро-динамічний слух в процесі виконавсько-інтерпретаторської практики майбутніх учителів музичного мистецтва в класі фортепіано. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2022. № 121 (7). С. 400–409. DOI: [10.24139/2312-5993/2022.07-08/400-409](https://doi.org/10.24139/2312-5993/2022.07-08/400-409)
15. Хунюй Л. Значення музичного слуху для творчого розвитку майбутніх учителів музичного мистецтва. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 14: Теорія і методика мистецької освіти*. 2024. № 32. С. 84–90. DOI: <https://doi.org/10.31392/udu-nc.series14.2024.32.11>

REFERENCES

1. Bondarenko L., & Liashchova H. (2021) Rozvytok navychok slukhovoho samokontroliu maibutnoho vchytelia muzychnoho mystetstva na zaniattiakh z dodatkovoho muzychnoho instrumentu yak psykholoho-pedahohichna problema [The development of auditory self-control skills in future music teachers during additional musical instrument lessons as a psychological and pedagogical problem]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk*, 37. 224–230. <https://doi.org/10.24919/2308-4863/37-2-33> [in Ukrainian].
2. Brylin B., & Cherkasov V. (2025) Aksiologichnyi pidkhid do formuvannia polifonichnoho slukhu maibutnikh uchyteliv muzychnoho mystetstva v protsesi instrumentalnoi pidhotovky [An axiological approach to developing polyphonic hearing in future music teachers during instrumental training]. *Naukovi zapysky. Serii: Pedagogichni nauky*, 11. 8–13. https://doi.org/10.59694/ped_sciences.2025.11.008 [in Ukrainian].
3. Butsiak I. (2022) Rozvytok polifonichnoho slukhu khormeisteriv u protsesi fortepianno pidhotovky [The development of polyphonic hearing in choir conductors during piano training]. *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh*, 82. 160–163. <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2022.82.28> [in Ukrainian].
4. Hryzohlavza T. (2025) Rozvytok muzychnoho slukhu v konteksti fortepianno pidhotovky maibutnikh uchyteliv muzychnoho mystetstva [Development of musical ear in the context of piano training for future music teachers]. *Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedagogichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova. Serii: 14: Teoriia i metodyka mystetskoï osvity*, 33. 3–9. <https://doi.org/10.31392/UDU-nc-series14-2025-33-01> [in Ukrainian].
5. Ilin A., & Osoka O. (2022) Operni tvory u systemi profesiinoho vykhovannia pianista-kontsertmeistera (na prykladi opery Yu. Meitusa «Ukradene shchastia») [Opera works in the professional training of concert pianists (based on the example of Y. Meitus' opera "Stolen Happiness")]. *Muzychne mystetstvo i kultura*, 1(33). 264–275. <https://doi.org/10.31723/2524-0447-2021-33-1-22> [in Ukrainian].
6. Isaienko H. (2024) Kryterii ta pokaznyky rivniv sformovanosti navychok slukhovoho samokontroliu maibutnoho vykladacha mystetskoï shkoly na zaniattiakh z instrumentalnoho ansamblu [Criteria and indicators of the levels of development of auditory self-control skills of future art school teachers in instrumental ensemble classes]. *Sotsialna pedagogika: teoriia ta praktyka*, 2. 113–118. <https://doi.org/10.12958/1817-3764-2024-2-113-118> [in Ukrainian].
7. Isaienko H. (2023) Slukhovyi samokontrol u pidhotovtsi maibutnoho vchytelia muzychnoho mystetstva na zaniattiakh z instrumentalnoho ansamblu [Auditory self-control in the training of future music teachers in instrumental ensemble classes]. *Muzychne mystetstvo v osvitolohichnomu dyskursi*, 7. 44–51. <https://doi.org/10.28925/2518-766X.2022.78> [in Ukrainian].
8. Lokarjeva Yu. (2021) Metodichni aspekty muzychno-teoretychnoi pidhotovky maibutnikh vchyteliv u zakladakh vyshchoi osvity [Methodological aspects of music theory training for future teachers in higher education institutions]. *Naukovi zapysky. Serii: Pedagogichni nauky*, 192 (1). 102–106. <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2021-1-192-102-106> [in Ukrainian].

9. Protsyshyna O., & Leontieva S. (2024) Rozvytok navychok slukhovoho samokontroliu yak vazhlyva skladova vokalnoi pidhotovky maibutnikh artystiv-vokalistiv [The development of auditory self-control skills as an important component of vocal training for future vocal artists]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk*, 2 (74). 333–338. <https://doi.org/10.24919/2308-4863/74-2-53>. [in Ukrainian].
10. Symonian V. (2024) Formuvannia rozvytku muzychnoho slukhu u protsesi vykonavsko-pedahohichnoi maisternosti zdobuvachiv vyshchoi osvity zi spetsialnosti 025 Muzychne mystetstvo [Formation of musical ear development in the process of performing and teaching skills of higher education students majoring in 025 Music Art]. *Osvita i nauka*, 2(37). 128–138. Retrieved from <http://dspace.msu.edu.ua:8080/jspui/handle/123456789/12441> [in Ukrainian].
11. Siniui Ch. (2024) Sutnist ta struktura polifonichnoho slukhu maibutnikh uchyteliv muzyky [The essence and structure of polyphonic hearing in future music teachers]. *Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova. Seriya 14: Teoriia i metodyka mystetskoï osvity*, 32. 98–105. <https://doi.org/10.31392/udu-nc.series14.2024.32.13> [in Ukrainian].
12. Siiue P. (2021) Metodyka formuvannia tembrovoho slukhu maibutnikh uchyteliv muzyky u protsesi instrumentalnoho navchannia [Methods for developing the tonal hearing of future music teachers in the process of instrumental training]. (Candidate's thesis). Kyiv. Retrieved from https://npu.edu.ua/images/file/vidil_aspirant/Doctor_filosofii/Diser/Dis_Pen.pdf [in Ukrainian].
13. Tormakhova V. (2025) Innovatsiini pidkhody u vykladanni solfedzhio dlia dzhazovykh ta estradnykh muzykantiv [Innovative approaches to teaching solfeggio for jazz and pop musicians]. *Slobozhanski mystetski studii*, 1. 120–125. <https://doi.org/10.32782/art/2025.1.22> [in Ukrainian].
14. Tszie M. (2022) Tembro-dynamichniy slukh v protsesi vykonavsko-interpretatorskoï praktyky maibutnikh uchyteliv muzychnoho mystetstva v klasi fortepiano [Timbral-dynamic hearing in the performance and interpretation practice of future music teachers in the piano class]. *Pedahohichni nauky: teoriia, istoriia, innovatsiini tekhnolohii*, 121(7). 400–409. <https://doi.org/10.24139/2312-5993/2022.07-08/400-409> [in Ukrainian].
15. Khuniui L. (2024) Znachennia muzychnoho slukhu dlia tvorchoho rozvytku maibutnikh uchyteliv muzychnoho mystetstva [The importance of musical ear for the creative development of future music teachers]. *Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova. Seriya 14: Teoriia i metodyka mystetskoï osvity*, 32. 84–90. <https://doi.org/10.31392/udu-nc.series14.2024.32.11> [in Ukrainian].

Дата першого надходження рукопису до видання: 10.09.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 24.10.2025

Дата публікації: 24.11.2025